

บทที่ 9

การนิเทศภายในสถานศึกษา

ขอบข่ายเนื้อหา

ผู้บริหารโรงเรียนพึงเข้าใจถูกพิจารณาเป็นเชิงริบบิววิชาก ในการดำเนินงานของโรงเรียนนั้นแม้จะมีค่าแห่งส่างๆ เกิดขึ้นในโรงเรียน เช่น ให้มีผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้าฝ่าย เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้บริหารโรงเรียน แต่หน้าที่และความรับผิดชอบในงานวิชาการ หรือ คุณภาพของกรอบอบรมตั้งสอนในโรงเรียนนั้น หาได้พ้นภาระของผู้บริหารโรงเรียนไปได้ไม่ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง และเป็นผู้รับผิดชอบคนที่หนึ่งนั้นเอง เมื่อเป็น เช่นนี้ ผู้บริหารโรงเรียนย่อมเป็นทั้งหัวหน้าทางวิชาการของโรงเรียน และเป็นผู้นิเทศการศึกษา ภายในโรงเรียนเพื่อเป็นการช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ สำหรับในบทนี้จะกล่าวถึงการนิเทศงานวิชาการในโรงเรียนดังนี้

1. ความหมายของการนิเทศการศึกษา
2. ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา
3. จุดมุ่งหมายในการนิเทศการศึกษา
4. รูปแบบของการนิเทศการศึกษา
5. รูปแบบของการนิเทศภายในโรงเรียน
6. เทคนิคในการนิเทศการศึกษา
7. การดำเนินงาน การบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษา

วัตถุประสงค์

หลังจากที่ได้ศึกษาบทนี้แล้วนักศึกษาสามารถปฏิบัติได้ดังนี้

1. อธิบายความหมายและจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาได้
2. บอกความสำคัญของการนิเทศการศึกษาได้
3. ระบุถึงวิธีการและเทคนิคในการนิเทศการศึกษาได้
4. อธิบายถึงบทบาทของผู้บริหารในการนิเทศงานวิชาการในโรงเรียนได้

สาระสำคัญ

1. ความหมายของการนิเทศการศึกษา คือ กิจกรรมหรือความพยายามต่างๆ ของบุคลากรทางการศึกษาที่จะพัฒนาความรู้ ความสามารถของผู้ร่วมวิชาชีพให้ปฏิบัติภารกิจทางด้านการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสนองนโยบายและเป้าหมายของการจัดการศึกษา

2. ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา ก็เพื่อที่จะให้ครูสอนตีอิ่งขึ้น ช่วยเด็กนักเรียนให้เข้าใจ และปรับปรุงโรงเรียนให้ดีขึ้น การนิเทศการศึกษาเป็นงาน พัฒนาคนซึ่งจะต้องอาศัยเวลา

3. หลักสำคัญในการนิเทศการศึกษา การนิเทศเป็นการช่วยให้ครูรู้จักติดตามและนำร่องการทำงานด้วยตนเอง อย่างไรก็ตาม ผู้นิเทศต้องส่งเสริมให้ครูมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคุ้มคายกับแหล่งวิชาการ เพื่อสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้

4. วิธีการและเทคนิคในการนิเทศการศึกษา

4.1 วิธีการนิเทศการศึกษา จะมีการนิเทศการศึกษาเป็นรายบุคคลและเป็นรายกลุ่ม การนิเทศการศึกษาเป็นรายบุคคล เป็นกิจกรรมนิเทศการศึกษาที่เกี่ยวกับเฉพาะบุคคล ที่วนการนิเทศการศึกษาเป็นรายกลุ่มนั้น เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับครูทั้งโรงเรียน วิธีการนิเทศการศึกษาแต่ละวิธีต้องใช้ให้ถูกกาลเทศะและจุดประสงค์เฉพาะของกิจกรรมนี้

4.2 เทคนิคในการนิเทศการศึกษา จะมีทั้งการสังเกตการสอน การประชุมครุ การสาธิตการสอน การอบรมครุประเจ้าการ การพาครุไปศึกษานอกสถานที่ การประเมินมาตรฐานของโรงเรียน การบริการเอกสารทางวิชาการ การจัดคุณวิชาการและการพับປะครุ

5. บทบาทของผู้บริหารกับการนิเทศงานวิชาการในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำทางวิชาการจะมีหน้าที่โดยตรงในการนิเทศการสอนภายในห้องเรียนหรือในโรงเรียน แต่ในการนิเทศภายในโรงเรียนยังต้องประกอบด้วยบุคลากรหลายฝ่าย

5.1 ศึกษานิเทศก์กับการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน การนิเทศต้องเน้นการปรับปรุงครุและพัฒนาการเรียนของเด็ก ผู้ที่จะทำหน้าที่ให้ได้ผลตีนั้นต้องเข้ามูลย์กับทักษะและความสามารถของผู้นิเทศ

5.2 ผู้บริหารโรงเรียนกับการนิเทศงานวิชาการในโรงเรียน ในทางปฏิบัติผู้บริหารเป็นผู้ผลักดันให้การนิเทศภายในบรรดุต่อการปรับปรุงการสอนทั้งมวลในโรงเรียน

5.3 ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนกับการนิเทศงานวิชาการในโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารทุกฝ่ายสามารถทำหน้าที่นิเทศโดยการช่วยเหลือครูให้เข้าใจระบบต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ลึกซึ้งขึ้น

5.4 หัวหน้าหมวดวิชา กับการนิเทศงานวิชาการในโรงเรียน หัวหน้าหมวดจะทำหน้าที่นิเทศให้ดีเพื่อเป็นบุคคลที่คุ้มเคยหรือมีสัมพันธภาพกับครูในสายวิชาเป็นอย่างดี และเป็นผู้รู้ดีปัญหาและความต้องการของครูในสายวิชาเป็นอย่างดี

5.5 ครุกับการนิเทศงานวิชาการในโรงเรียน ไม่ว่าจะจะมาเป็นผู้นิเทศกิจกรรมแต่ผู้ปฏิบัติจะเป็นครู ครุย้อนทราบปัญหาเกี่ยวกับการสอนได้ดี

6. การนิเทศอย่าง เป็นการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนพุแควิทยา อ่าเภอเมือง สารบุรี จังหวัดสารบุรี การนิเทศโรงเรียนดังกล่าวนี้ ได้พบปัญหา อุปสรรค ตลอดทั้งหมดที่ผู้สอนมานักกันไป

1. ความหมายของการนิเทศการศึกษา

ความหมายของการนิเทศการศึกษาไม่มีข้อจำกัดแน่นอนด้วยตัวชี้ของผู้กับพัฒนาการทางด้านการศึกษา จุดมุ่งหมายและแนวทางการศึกษาเพื่อบุคคลจากนั้นความหมายของการนิเทศการศึกษายังมีความแตกต่างกันตามทักษะของนักการศึกษาเพื่อคนด้วย ในที่นี้จะขอกล่าวถึงความหมายของการนิเทศการศึกษาของนักการศึกษาเพียงบางท่าน เช่น

Carter V. Good (1959, P. 539) ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษา หมายถึง ความพยายาม ทุกชนิดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาในการแนะนำครู และหรือผู้อื่นที่ทำงานเกี่ยวกับการศึกษาให้รู้จักวิธีปรับปรุงการสอนหรือให้การศึกษา การนิเทศการศึกษาช่วยให้เกิดความร่วมมือกันในวิชาชีพทางการศึกษา ช่วยพัฒนาครู ช่วยในการเลือกและปรับปรุงวัสดุปัจจัยคงที่ของการศึกษา ช่วยเหลือและปรับปรุง เนื้อหาของ การสอน ช่วยเลือกและปรับปรุงวิธีสอน และช่วยเหลือและปรับปรุงประเมินผลการสอน

การนิเทศการศึกษา หมายถึง ระบบพฤติกรรมของความร่วมมือกันอย่างเป็นทางการของบุคคลในองค์การ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมีส่วนร่วมซึ่งกันและกันในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และพัฒนาด้านการเรียนการสอน และส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้ของนักเรียน (Kimbal Wiles and John T. Lovell, 1975, P. 6)

วิจิตร ชีระกุล วรุตบางกูร และคณะ (2519, หน้า 1) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาที่คือ การปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษานั้นเอง จุดประสงค์ของการปรับปรุงคุณภาพของ การศึกษานั้น ต้องการลดความสูญเสียทางการศึกษา และส่งเสริมให้เด็กได้รับการศึกษาที่ดี กว่าเดิม เหมาะสมกับความต้องการในอนาคต และสภาพความเป็นอยู่ หัวใจของความสำเร็จในการปรับปรุงการศึกษาอยู่ที่คุณภาพของการสอนและวิธีสอน ซึ่งจะต้องปรับปรุงโดยใช้กระบวนการ การวิธีการและเทคนิคบางอย่าง

การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการทางวิชาการที่ช่วยส่งเสริมให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ลักษณะของการนิเทศการศึกษาที่พึงประสงค์ คือ การทำงานร่วมกัน วางแผนพัฒนาร่วมกันอย่างมีขั้นตอน และเป็นการให้บริการ ช่วยเหลือ สนับสนุนให้งานวิชาการที่ของการเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่น และได้ผลตามที่กำหนด (อ้อม ปะน่อน, 2528, หน้า 4) (มนเอย์ สาระศึกษา, 2529, หน้า 241 – 243)

กิติมา ปรีดีศิลป์ (2532, หน้า 261) คือ กระบวนการซึ่งแนะนำ แนะนำให้ความร่วมมือกิจกรรมของครูในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ เป็นการตรวจสอบหาความรู้ ความจริง และคุณค่าในสิ่งทั่งๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา สามารถพิสูจน์ได้ และทดสอบได้และต้องเป็นประชาธิปไตย ปรียาพร วงศ์อนุเคราะห์ (2541, หน้า 3) กล่าวถึง ความหมายของการนิเทศว่า การนิเทศคือ กระบวนการจัดการบริหารการศึกษา เพื่อชี้แนะให้ ความช่วยเหลือและความร่วมมือกับครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อปรับปรุง การเรียนการสอนของครูและเพื่อเพิ่มคุณภาพของนักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษา ว่า คือความพยายามอย่างหนักในหลาย ๆ อย่างที่จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษามีคุณภาพ ทั้งด้าน การเรียนการสอนการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ พัชรี สร้างสรรค์ (2533, หน้า 13) ว่าการนิเทศภายใน หมายถึง ความพยายามที่จะให้การเรียนการสอนพัฒนาไป ในทิศทางที่ดี โดยการช่วยเหลือ แนะนำ ชี้แจง ปรับปรุง จะเป็นผลให้งานบริหารดำเนินไปด้วยดี

การนิเทศการศึกษา จึงหมายถึง กระบวนการจัดการบริหารการศึกษาเพื่อชี้แนะ ให้ ความช่วยเหลือและความร่วมมือกับครู และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อปรับปรุง การเรียนการสอนของครู และเพิ่มคุณภาพของนักเรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

การนิเทศการศึกษา เราจึงจะนิยมเรียกว่า ศึกษานิเทศก์ จากรูปแบบ ทำกิจกรรมนิเทศครูอาจารย์ใน สถานศึกษา ทั้งนี้ เพราะศึกษานิเทศก์เป็นบุคคลภายนอกสถานศึกษา ส่วนการนิเทศภายใน สถานศึกษานั้น เป็นการนิเทศจากบุคลากรในสถานศึกษานั้น ๆ เช่น อาจารย์ใหญ่ อาจารย์ที่ได้

รับแต่งตั้งเป็นอาจารย์นิเทศ ทั้งนี้จะแตกต่างกับต่างประเทศ ซึ่งมีศึกษานิเทศก์ประจำอยู่ที่สถานศึกษา และเป็นบุคคลภายในสถานศึกษา ท้าการนิเทศในสถานศึกษานั้นๆ ดังนั้น การนิเทศการศึกษากับการนิเทศภายในสถานศึกษา ท้าการนิเทศภายในสถานศึกษา จึงมีความหมายไม่แตกต่างกันสำหรับต่างประเทศ

ฉะนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา คือ กิจกรรมหรือความพยายามต่างๆ ของบุคลากรทางการศึกษาที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เรียนวิชาชีพให้บูรณาดิ่งกว่า กิจกรรมที่นักการเรียนการสอนได้อ่านมีประสิทธิภาพเพื่อสอนองนโยบายและเป้าหมายของการจัดการศึกษา โดยการทำงานร่วมกันของบุคลากรทางการศึกษาหรือโภชน์และ

ในที่นี้ความหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา จึงมีความหมายถึง การนิเทศที่มีการเริ่มและจัดทำเนินการโดยบุคลากรภายในสถานศึกษา และในหลายโอกาสที่เชญบุคลากร ภายนอกเป็นวิทยากรร่วมโครงการ

จากความหมายที่กล่าวข้างต้น การนิเทศภายในสถานศึกษาจึงมีลักษณะดังนี้ คือ

1. บุคลากรภายในสถานศึกษาเป็นผู้จัดทำเนินการ และเป็นเจ้าของโครงการ จัดความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษานั้น

2. การดำเนินงาน กระบวนการ กิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา

การนิเทศคือเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เพราะกระบวนการนิเทศที่จัดว่าเป็นศาสตร์ ก็ เพราะกระบวนการนี้เป็นปรัชญาที่ແสร่งหาความจริงความรู้ และถูกค่าในสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา ส่วนที่ว่าเป็นศิลป์ก็ เพราะต้องอาศัยเทคนิค วิธีการและมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การติดต่อประสานงาน การยุงใจเพื่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษา

การนิเทศมีความสัมพันธ์กับการบริหารการศึกษา ก็ เพราะเป็นรูปแบบของการบริหาร การศึกษาที่ต้องการมีส่วนร่วมของบุคคล เป็นลักษณะของการบริหารตามรูปแบบประชาธิปไตย การนิเทศใช้ลักษณะต่างๆ ของประชาธิปไตยมาดำเนินการ ได้แก่ การเคารพซึ่งกันและกัน การประชุมบริการทางรือกัน การให้ความร่วมมือและประสานงาน การร่วมมือแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน (ปริยาพร วงศ์อนุครโภรณ์, 2546, หน้า 222 – 224)

2. ความจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษา

การเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในด้านต่างๆ ของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งนวัตกรรมต่างๆ ทำให้สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงอยู่เสมอ ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์นี้ การนิเทศจึงมีความจำเป็น เนื่องจาก สภาพการนิเทศของกรมที่รับผิดชอบการนิเทศมีจำนวนจำกัด สถานศึกษากระจายอยู่ตามพื้นที่ ต่างๆ ทั่วประเทศ กรมไม่สามารถจัดทำได้ทั่วถึง ความจำเป็นของการนิเทศภายในสถานศึกษามีดังนี้

1. ศึกษานิเทศก์มีจำนวนจำกัด ไม่สามารถนิเทศได้อย่างทั่วถึง และขาดลักษณะการเรียนการสอนในห้องเรียน มีการขยายตัวในด้านจำนวนสถานศึกษา และขนาดของสถานศึกษา
2. การศึกษาด้านอาชีวศึกษา มีความหลากหลายในวิชาชีพความชำนาญ ความรู้ เทพะภาษาทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ การจัดศึกษานิเทศก์ให้ครบตามสาขา และเพียงพอจึงเป็นสิ่งที่ ท้าให้จำกัด
3. การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นการใช้ทรัพยากรในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์ สูงสุด ซึ่งบุคลากรมีจำนวนมากและมีความชำนาญในสาขา เป็นการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพ การศึกษาด้วย
4. การนิเทศภายในสถานศึกษาจะได้สร้างความใกล้ชิดความคุ้นเคยกัน และการ ทำงานร่วมกัน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในการทำงาน
5. การประสานในสถานศึกษาจะสะดวก เพราะความคุ้นเคยกันมีประชาสัมพันธ์งานได้ ทั่วถึง

3. จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมาย เพื่อจะให้ครุสอนตีอิงชื่น ช่วยให้นักเรียน ตีอิงและ ปรับปรุงการศึกษาของโรงเรียนให้ดีขึ้น การนิเทศการศึกษา มีความซับซ้อนมากกว่าการนิเทศ ในวิชาชีพอื่นๆ เพราะการพัฒนาคนเป็นงานที่ต้องอาศัยเวลา มีนักการศึกษาได้ก่อสร้าง จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน (กรมสามัญศึกษา, 2535, หน้า 382-383)

จุดมุ่งหมายทั่วไปของการนิเทศ

1. เพื่อแก้ปัญหา
2. พัฒนาคน พัฒนางาน

3. ประสานสัมพันธ์
4. สร้างข่าวญี่กลังใจ

อุคุปุ่งหมายเฉพาะคือ เพื่อให้ครูมีความสามารถในการเรื่องต่อไปนี้

1. วิเคราะห์และปรับปรุงจุดประดงที่การเรียนรู้
2. เดือกดังและปรับปรุงเนื้อหาการสอน
3. พัฒนาการใช้อีสปีด
4. พัฒนาการใช้อีสปีด
5. ดำเนินกิจกรรมนักเรียนได้อย่างเหมาะสม
6. ประเมินผลการเรียนการสอน และปรับปรุงการสอน

ชาเร มณีศรี (2542, หน้า 22) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาว่า เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครู โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายปฏิบัติงานร่วมกัน ไม่มี แปลงกลุ่มว่าใครมีอำนาจหรือศักดิ์ศรีเหนือกว่าใคร และมุ่งส่งเสริมข่าวญี่กลังใจ เตรียมสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรของโรงเรียนตลอดเวลาที่ประจำการ เพื่อให้การศึกษาของ โรงเรียนประสบผลสำเร็จ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ 5 ประการ คือ

1. เพื่อให้ครูชำนาญในการสอนตามหลักสูตร และให้มีความความมุ่งหมายที่กำหนด
2. เพื่อให้ครูตระหนักรู้ในปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน และการจัดการศึกษา ทั้ง สามารถแก้ปัญหานั้นได้เกิดผลดีต่อการศึกษาของนักเรียน
3. เพื่อพัฒนาหลักสูตร และการสอนให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการและ ความจำเป็น
4. เพื่อรักษา สร้างเสริม และควบคุมคุณภาพ มาตรฐานการศึกษาในทุกระดับ
5. เพื่อให้ความช่วยเหลือและประสานงานทางด้านวิชาการ ของกรมเจ้าสั่งกับกระทรวง สถานศึกษา หรือน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารซึ่งมีหน้าที่โดยตรง ที่จะต้องดำเนินการงาน นิเทศในหน่วยงาน ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทั้ง 5 ประการ ดังกล่าวข้างต้น

ปริยาร พ วงศ์อนุตราiron (2542, หน้า 8) ได้กล่าวถึงอุคุปุ่งหมายของการนิเทศการสอนว่า เป็นการมุ่งปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนดังนี้

1. เพื่อการพัฒนาวิชาชีพครู

1.1 การนิเทศการสอนให้ข้อมูลแก่ครู ในด้านการสอนเพื่อครุประได้ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการสอนของตนเอง

1.2 การนิเทศการสอน ช่วยให้ครูได้พัฒนาความรู้ความสามารถในการสอน

1.3 การนิเทศการสอน ช่วยส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพการสอนของครู

2. เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน

2.1 เพื่อปรับปรุงคุณภาพของ การเรียนการสอนในโรงเรียน เพื่อคุณภาพของนักเรียน

2.2 เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพงานวิชาการในโรงเรียน

3. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา

4. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน

4. รูปแบบของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษามีหลายรูปแบบ แม้จะมีจุดประสงค์หรือวัตถุประสงค์อันเดียวกันก็ตาม ซึ่งครูและผู้เกี่ยวข้องในวงการศึกษาน่าจะได้ทำความเข้าใจ คำว่านิเทศการศึกษานี้ เป็นกิจกรรมทุกอย่างที่เป็นกระบวนการ (การกระทำที่มีระบบ ขั้นตอนต่อเนื่อง) ที่มุ่งปั้นกุญแจธรรม อุคุณการณ์ในการพัฒนาวิชาชีพทางการสอน เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อผลประโยชน์ในการพัฒนาความมั่นคงในชาติ

1. การนิเทศแบบคลินิก เป็นแนวคิดใหม่ที่ใช้ในการผลิตครูให้มีประสิทธิภาพสูงกว่า ก่อนที่จะออกปฏิบัติหน้าที่ในเชิงวิชาชีพ แล้วนำมาใช้ในการนิเทศในชั้นเรียนกับครูประจำการ ซึ่งเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เป็นการนิเทศแบบมีส่วนร่วม ระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ก็ได้ วิธีการนิเทศแบบนี้เป็นการนิเทศกับครู นิสิต-นักศึกษาศึกษาเป็นรายบุคคล เพื่อการปรับปรุง แก้ไขวิธีสอนโดยเฉพาะ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการที่ผู้นิเทศไฟหัวหน้าที่ซึ่ง แนะนำทางปฏิบัติแก่ครูนั้น ครูหรือนิสิตผู้รับการนิเทศไม่มีส่วนแสดงความคิดเห็นร่วงโรยใจ เห็นด้วย ที่จะปฏิบัติตาม รูปแบบนั้นหรือไม่ การนิเทศแบบนี้จึงเป็นการปรึกษาหารือให้ได้แนวคิดในเชิงปฏิบัติ ให้ได้ วิธีการที่เพียงพอ ไม่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องต้องกัน การนิเทศแบบนี้จะได้ผลลัพธ์ที่ดีเมื่อ ผู้นิเทศ กับผู้รับการนิเทศมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เข้าใจความสัมพันธ์ทางวิชาชีพทางการสอนอย่าง สincerely ด้วยกัน

2. การนิเทศแบบเน้นจุดประสงค์ เป็นการนิเทศแบบหนึ่งที่ครุและผู้นิเทศสามารถทำงานร่วมกันอย่างมีระบบ โดยทั่งสองจะกำหนดจุดประสงค์ที่จะดำเนินงานในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น การปรับการสอนวิชาการเรียน หรืออื่นๆ เมื่อกำหนดจุดประสงค์ร่วมกันแล้วก็ช่วยกันดำเนินการ วิเคราะห์ข้อมูล มีญา อุปสรรคต่างๆ แต่ครุจะต้องนำตัวเองโดยตลอด เพื่อให้เป็นไปตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ระบุไว้ และการนิเทศแบบเน้นจุดประสงค์นี้ เป็นงานของนักพฤติกรรมศาสตร์ ที่ได้พยายามคิดค้นประยุกต์ใช้จิตวิทยาการเรียน กำลังมาใช้ประโยชน์

3. การนิเทศแบบเป็นระบบ มีส่วนคล้ายคลึงกับการนิเทศแบบคิดนิกร แต่ไปเน้นที่ พฤติกรรมในการตั้งเกตการสอน นับถึงแพ้การใช้คำอ่านที่จะนำเสนอเข้าสู่บทเรียน คำอ่านในการดำเนินการสอนของครุ ตลอดจนพฤติกรรมในการสอนของครุ และกิจกรรมของเด็กผู้เรียน ด้วย การบันทึกเป็นข้อมูลโดยละเอียดว่า ลักษณะคำอ่านที่ใช้ พฤติกรรมของครุผู้สอนในแต่ละช่วง และกิจกรรมการเรียนของเด็กเป็นอย่างไร มีส่วนใดที่ควรจะพิจารณาแก้ไขปรับปรุง และควรจะทำอย่างไรบ้าง ซึ่งการนิเทศแบบนี้ก็คงหมายความว่าใช้ในการนิเทศนิสิต หรือนักศึกษาฝึกหัดครุ แต่ก็อาจนำมาใช้กับครุผู้สอนได้หากมีความเข้าใจ หรือตัวครุเองมีความเข้าใจในเรื่องนี้และมีเจตนาที่จะให้ทำการนิเทศ เพื่อช่วยเหลือตนให้สามารถปรับปรุงวิธีสอนให้ดีขึ้น

ถ้าจะกล่าวถึงแนวคิดในการนิเทศการศึกษาโดยทั่วไป ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นแนวคิดใหม่ในการนิเทศการศึกษานั้น หาได้บุ่งเพียงให้ครุปรับปรุงการเรียนการสอน หรือ พิจารณาเฉพาะการสอนของครุเท่านั้นเองไม่ การพัฒนาการเรียนการสอนนั้น หากจะกล่าวอีกนัยหนึ่งคงเกี่ยวข้องกับเรื่องของหลักสูตร แบบเรียน ตลอดจนแนวการประเมินผล หรือวัดผลทางการศึกษาเป็นองค์ประกอบหลายส่วน หากจะพิจารณา กันให้ละเอียดลึกซึ้งอาจจะต้องคำนึงถึง สภาพแวดล้อม ความต้องการของห้องเรียน และความเปลี่ยนแปลงทางสังคมให้เป็นปัจจุบัน เข้ามาพิจารณาประกอบกันด้วย

4. การนิเทศภายในโรงเรียน ปัจจุบันการนิเทศการศึกษาได้รับความเอาใจใส่และให้ความสำคัญมากขึ้น ทั้งนี้ เพราะสภาพความเปลี่ยนแปลงในการตั้งชีวิตในสังคมของเรา เป็นไปอย่างรวดเร็ว วิทยาการใหม่ๆ และเทคโนโลยีต่างๆ ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตและการงานอย่างมาก many การศึกษาซึ่งมีส่วนสำคัญในการพัฒนาเยาวชนและผลเมืองของชาติให้ก้าวกระโดดต้องกับสภาพการตั้งชีวิตในปัจจุบัน ซึ่งเป็นพื้นฐานการตั้งชีวิตในอนาคตให้ดีขึ้น จึงต้องได้รับการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องเน้นหลักในงานด้านการนิเทศการศึกษา

5. รูปแบบของการนิเทศภายในโรงเรียน

1. การนิเทศแบบตรวจสอบ (Inspection Supervision) คือตรวจสอบการสอนของครุว่าเข้าท่าการสอน ไม่พร่าเวราของเด็ก แม้ว่าบริการนี้จะไม่ส่งเสริมให้ครุเริ่ม แต่ก็จะเป็นต้องใช้สำหรับผู้บริหารโดยที่เป็นกิจวัตรประจำวัน หรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หรือหัวหน้าหมวดวิชาที่ผู้บริหารมอบหมาย ทั้งนี้เพื่อเดินคุยกับผู้บริการสอนตามหน้าที่ของครุที่ควรปฏิบัติ แต่ไม่ควรเป็นเรื่องของการจับคิด ผู้ดูแลจะต้องเข้าใจ ถ้านักเรียนการสอนหรือกิจกรรมการเรียนการสอนออก เพื่อทราบว่าผู้สอนเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้เด็กผู้เรียนเกิดอะไร ได้อย่างไร (ประสมการณ์เรียนรู้)

2. การนิเทศแบบปล่อยปละละเลย (Laissez Faire Supervision) การปล่อยให้ครุปฏิบัติตามที่เห็นสมควร โครงการดีอย่างไรก็ไว้ไป ถือว่าเป็นเสรีภาพของครุซึ่งตือญและมักจะเกิดความผิดพลาด (บกพร่อง) สอนโดยวิธีสอน (ไม่ใช่การสอน) จด คัดลอก ฯลฯ แต่ขาดจากความเข้าใจ การวิเคราะห์ สรุปเรื่อง การเรียนการสอนซึ่งได้ผลน้อย เด็กเองก็ไม่ได้วิธีการเรียนรู้ ทักษะการฝึกหัดความรู้ แบบนี้ไม่น่าใช้

3. การนิเทศแบบบังคับ (Coercive Supervision) โดยการบังคับสั่งการให้เปลี่ยนแปลง การสอน ว่าจะต้องสอนอย่างนั้นอย่างนี้ รูปแบบในการดำเนินการสอนมักจะเป็นงวด การใช้กำหนดการสอนพยายาม จะได้ตรวจสอบได้ร้าย ไม่ต้องใช้วิธีการและเทคนิคนิเทศแต่จะป่วยให้ครุใช้กำหนดการสอนอย่างเคร่งครัด ว่าคำที่ทำนั้น ต้องสอนเรื่องนั้นกิจกรรมนั้น น่าจะเป็นความผิดพลาดคลาดเคลื่อนในแวดวงการศึกษาต้นประถมศึกษาอย่างหนึ่ง

- การเรียนการสอนที่กำหนดกำหนดการสอนอย่างเคร่งครัด เป็นการนัดหมายระหว่างครุกับผู้ดูแล การเรียนการสอนน่าจะเป็นการนัดหมายระหว่างครุผู้สอนกับเด็กผู้เรียน เด็กผู้เรียนไม่ได้รู้สึกหัวร้าวครุจะสอนวิชาใด แขนงวิชาใด จึงตอบทั้งหมด และหนังสือทุกเล่มที่มี เป็นการระหบหัวใจที่จะเป็นหนังสือที่หนักหน่วง (ทำนอง เรียนน้อยหอบมาก)
- การดำเนินการสอนตามกำหนดการสอนอย่างเคร่งครัด ย่อมไม่ดำเนินถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กผู้เรียน
- การดำเนินการสอนตามกำหนดการสอนอย่างเคร่งครัดนั้น เป็นการบังคับครุให้สอนไปตามทางซ่องและช่วงก้าวที่แนบๆ ไม่สามารถพัฒนาวิชาชีพครุได้ดี เพราะถูกจำกัดเสรีภาพทางวิชาการ

4. การนิเทศแบบฝึกอบรมและแนะนำ (Supervision as Training and Guidance)
เป็นการเลือกรูปแบบวิธีการสอนมาให้กับกระบวนการ เพื่อให้ครุได้แนวปฏิบัติการสอนตามแผนที่วางไว้ เมื่อติดตามผลพบข้อขัดแย้งหรือข้อนอกพิรุณ ก็ให้การแนะนำแก่ไขข้อขัดข้องนั้นๆ แม้การนิเทศแบบนี้จะมีส่วนสนับสนุนพิรุณที่จะทำให้ครุขาดความริเริ่มที่จะค้นคว้าวิธีการใหม่ก็ตาม ส่วนตัวคงอยู่ที่ได้พยายามให้ความรู้ การฝึกปฏิบัติวิธีการใหม่ๆ ที่เป็นผลของการค้นคว้าทดลองแล้ว ยอมเกิดประโยชน์แก่ครุผู้สอนใจในความรู้และวิธีการใหม่ๆ เพิ่มขึ้น เป็นทางแห่งการพัฒนาบุคลากรทางหนึ่ง

5. การนิเทศแบบเสริมสร้างความเป็นผู้นำในสังคมประชาธิปไตย (Supervision as Democratic Professional Leadership) เป็นการนิเทศที่ใช้วิธีการสอนด้วยกับการสำรองชีวิต และระบบดังกล่าวในสังคมประชาธิปไตย เพาะาะส่งเสริมให้มีการเคารพในศักดิ์ศรีของมนุษย์ ดำเนินการตามที่ก่อสูญมีมิติ ฟังและรับฟังความร่วมมือกันทำงาน ดำเนินการแก้ปัญหาตามวิธีการวิทยาศาสตร์ การส่งเสริมความตั้งใจในการทำงานของบุคคล และเสริมสร้างความเป็นผู้นำและผู้ดูแลที่ดี

ธรรมชาติของมนุษย์ยุ่ง

- ต้องการความมีอิสระเสรีภาพ (Liberty) ที่จะทำการใดๆ ได้ที่กฎหมายไม่ห้าม
- ต้องการความเสมอภาคหรือสมภาพ (Equality) ได้รับการยกย่องนับถือจากกัน
- ต้องการความรักที่รักกันและกันนั่นเอง หรือการครัวภพ (Fraternity) สังคมไทย วัฒนธรรมไทยที่เติบโต การเรียกผู้อื่นเหมือนญาติ เช่น พี่ ป้า น้า อา อุป ตามล่าดับอาชญากรรม นับเป็นสิ่งที่ดีในการรวมพวงพ้อง ช่วยเหลือร่วมมือกัน ทำงานเป็นกัน

จากการนิเทศการศึกษาทั้ง 5 แบบนี้ แบบที่ 4 และ 5 น่าจะเป็นการนิเทศที่ได้ผลดี ทั่วไปแบบที่ 1 แบบครัวครัว ใช้ในบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเท่านั้น และแบบที่ให้คุณค่าต่ำลงได้แก่ แบบที่ 2 และ 3 (สอนด้วยกับการบริหารงานแบบปั่นอยู่บนตะเขียงและเมตตา) และเชื่อว่าการนิเทศแบบประชาธิปไตยเป็นวิธีการที่ดีที่สุด เพราะสอนด้วยกับธรรมชาติและความต้องการของมนุษย์มากที่สุด

6. บทบาทและหน้าที่ของผู้นิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน

ผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา ทั้งผู้บริหารการศึกษา ศึกษาฯและผู้บริหารโรงเรียน จะต้องทราบภาระหน้าที่ว่าเป็นอย่างไร เพื่อจะได้ยึดเป็นแนวทางปฏิบัติได้ถูกต้องดังนี้

- ช่วยเหลือครูในการพัฒนาและปรับปรุงตนเอง
- ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงหลักสูตร
- ช่วยเหลือครูในการปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น
- เปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา ซึ่งมีอยู่ในโรงเรียนช่วยเหลือเพื่อนครู
- ส่งเสริมให้คุณครูมีความสนใจในการสอน
- ช่วยเหลือครูในการท้าความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กให้ดีขึ้น
- ช่วยเหลือครูในการประเมินผลนักเรียน
- ส่งเสริมยั่วยุให้ครูรู้จักประเมินผลโครงการและการปฏิบัติงานและความก้าวหน้า
- ช่วยให้ครูประสบผลสำเร็จและมีความรู้สึกมั่นคง

ในท่านองเดียวกัน ครูผู้สอนถ่างก้าดหวังในเรื่องการนิเทศภายในโรงเรียนดังนี้

- ต้องการให้ครูใหญ่และผู้ช่วยผู้อำนวยการ มีความเข้าใจเรื่องหลักสูตรและการเรียน การสอนที่ถูกต้อง เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับเพื่อนครูได้ดังกัน
- ต้องการให้มีความรู้เฉพาะเรื่อง เช่น ผลการวิจัยแล้วเผยแพร่ หรือผลการวิเคราะห์ผล การสอนของโรงเรียนว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาใด ควรจะได้ช่วยกันแก้ไข
- ต้องการให้มีการเยี่ยมชั้นเรียน ถูกการสอน ชนอุปกรณ์การสอน ตรวจสอบการอ่านของเด็ก เด็กจะได้ฟังด้วย ขยันอ่าน ขยันเขียน ขยันเรียน
- ต้องการให้เห็นอกเห็นใจว่า การประเมินตาม ป. 02 นั้น เป็นงานที่ยาก ขอให้ฝ่าย วิชาการช่วยออกข้อทดสอบ ตรวจสอบข้อทดสอบที่จะประเมิน และทำให้ง่ายขึ้น
- ต้องการที่จะให้ฝ่ายวิชาการให้คำบอกรายงาน การเรียนการสอนที่ควรปรับปรุง หรือยกเวាតิกรรมที่ทำไม่ได้มาพิจารณาทางท่าให้ได้
- ช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ครูผู้สอน ที่จะมีระเบียบทุนจากการใช้กำหนดการสอน หรือปรับปรุงกำหนดการสอน เป็นแนวทางการสอน และบันทึกการสอนเป็นรายตัวเป็นรายวัน รายวัน (บันทึก พฤกษา 76)

7. การดำเนินงานการบริหารงานนิเทศในสถานศึกษา

การดำเนินการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารด้านการนิเทศ ชั่วะปานีย์ นครธรรม (2526, หน้า 21) ได้กล่าวถึงการดำเนินงานบริหารการนิเทศในสถานศึกษา ดังนี้

- การปฐมนิเทศครูใหม่ เกี่ยวกับระบบปฏิบัติในสถานศึกษา ระบุเป็นวิธีสอนและแผนงานรวมของสถานศึกษา

2. การประชุมครุ โดยเริ่มจากหัวหน้าแผนกวิชาเป็นผู้นัดประชุมและนิเทศงานกีฬากับการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลต่าง ๆ ผู้บริหารอาจเข้าร่วมประชุมด้วยเป็นครั้งคราว

3. การประชุมครุทั้งสถานศึกษา เพื่อวางแผนร่วมกัน และรับมอบหมายงานที่ปฏิบัติทั้งงานประจำและงานพิเศษ

4. การจัดให้หัวหน้าแผนกวิชาหรือคณะวิชาสังเกตการสอน ตรวจสอบทักษะการสอนและนิเทศการสอนแก่ครุในแผนกวิชาหรือคณะวิชา เป็นรายบุคคลเพื่อช่วยแก้ปัญหาการเรียนการสอน และควรรายงานให้ผู้บริหารทราบเป็นระยะๆ

5. การจัดประชุมปฏิบัติการในวันหยุดราชการ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน เช่น การแก้ปัญหานักเรียนอ่อนน้ำทางวิชา การปรับปรุงข้อทดสอบ การทำอุปกรณ์การสอน การแก้ปัญหาความประพฤติดีของนักเรียน การวิเคราะห์ผลการเรียนของนักเรียน

6. การส่งเสริมความรู้ของครุ เพื่อให้เกิดพัฒนาการทางวิชาชีพ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น เซminium อบรมฯลฯ

7. การประชุมปลดปล่อยภาค เพื่อประเมินผลการเรียนการสอนตลอดปี และเตรียมงานสำหรับปีการศึกษาใหม่

8. การจัดสัมมนาครุแผนกวิชาต่าง ๆ ร่วมกับกลุ่มสถานศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการศึกษา

9. การประชุมเพื่อปรับปรุงโครงสร้างการสอน และจัดทำแผนการสอนวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ทันกับความต้องการความก้าวหน้าในปัจจุบัน

10. การวิเคราะห์วิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยอาจจัดเป็นโครงการมีคณะกรรมการดำเนินงาน มีกำหนดเวลาและมีงบประมาณจัดสรรให้

11. การประชุมพิจารณาตัดเลือกหนังสืออ่านประกอบวิชาต่าง ๆ ที่อาจต้นได้จากหนังสือในห้องสมุด

12. การประชุมคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หัวหน้าแผนกวิชาหรือหัวหน้าคณะ บรรณาธิการ และผู้มีหน้าที่พิเศษต่าง ๆ อ้างอิง ตามเงื่อนไขเพื่อให้งานในสถานศึกษาดำเนินไปด้วยดี

สรุปจะเห็นได้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นหน้าที่ผู้บริหารจะต้องเอาใจใส่ในการสอนของครุการนิเทศจะเป็นวิธีการควบคุมการเรียนการสอนให้ดีที่สุด เพราะการนิเทศเป็นการค้นหา

ศักยภาพของครู กระตุ้นให้ครูเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการหาแนวทางที่ดีที่สุดมาท่าการสอนท้าให้ครูทำงานตี้ชั่น วิธีที่ผู้บริหารควรนำมาใช้ในการนิเทศการศึกษา มีดังนี้

1. พนบประคุณเป็นรายบุคคล เพื่อให้การแนะนำการเรียนการสอน
2. พนบประคุณเป็นรายคณะ ประชุมปรึกษาหารือเพื่อแก้ปัญหาครู
3. การเยี่ยมชั้นเรียนหรือการประชุมการสอนของครู
4. การสาธิตหรือการประชุมเชิงปฏิบัติการ
5. การปฏิบัติงานร่วมกับครูในชั้นเรียน
6. การประชุมอบรมครู

ซึ่งผู้ที่สามารถดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาต้องมีจุดมุ่งหมายหลักก็เพื่อพัฒนาครู อาจารย์ในสถานศึกษา การนิเทศเป็นงานที่สร้างกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานโดยการแนะนำ เสนอแนะ และให้บริการด้านวัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนเทคนิคและวิธีการการสอน นิเทศ ควรท้าอย่างมีระบบและก่อให้เกิดกำลังใจและขวัญตีแก่ผู้รับการนิเทศ เพื่อทำให้การศึกษา เกิดผลดั่งถูกต้องตามความคาดหวังของการศึกษา

ผู้นิเทศการศึกษาจึงเป็นบุคคลใดก็ได้ที่สามารถปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายนี้ได้ ตาม ข้อเท็จจริงแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา เพราะเป็นหน้าที่ โดยตรงของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารจึงท้าหน้าที่ทั้ง "บริหาร" และ "นิเทศ" ซึ่งก็อ่าวได้ ปฏิบัติหน้าที่โดยสมบูรณ์ในฐานะผู้บริหาร

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากผู้บริหารมีภารกิจมากมาย จึงสามารถพิจารณาจากบุคคลที่มี ความสามารถท่าทางร่วมกับผู้อื่น เพื่อปรับปรุงสมรรถภาพการเรียนการสอน โดยการให้ความ ช่วยเหลือสนับสนุนมากกว่า การขึ้นแนะนำหรือตั้งการ บุคลากรในสถานศึกษาที่สามารถนิเทศได้ มี ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา
2. ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะฝ่ายวิชาการ
3. หัวหน้าคณะ หัวหน้าแผนก หัวหน้างานหรือหัวหน้าโครงการ
4. ครุศาสตร์ที่ท้าหน้าที่สอนแต่มีความรู้ความสามารถลดเฉพาะด้าน สามารถสาธิตหรือ ให้คำปรึกษาแนะนำแก่เพื่อนร่วมงานได้
5. ผู้เชี่ยวชาญที่เชี่ยวชาญเป็นวิทยากรเฉพาะเรื่อง

8. เทคนิคบริการนิเทศภายในสถานศึกษา

การนิเทศภายในสถานศึกษาสามารถกระทำได้หลายรูปแบบ รวมทั้งสามารถออกแบบและดำเนินการได้ตามความต้องการของสถานศึกษา เช่น การใช้แบบประเมินความพึงพอใจ หรือแบบประเมินคุณภาพ แต่จะใช้รูปแบบใดเมื่อใดนั้นควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันของสถานศึกษาเป็นสำคัญ วิธีการที่สถานศึกษาสามารถนำมาใช้มีดังนี้

1. การเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้ ซึ่งสามารถจัดเป็นการบรรยายที่เน้นการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจของวิทยากรไปสู่ครุอัจารย์ การให้ความรู้ของวิทยากรสามารถกระทำได้หลายวิธี ได้แก่

1.1 การบรรยายโดยวิทยากรคนเดียวบนเวที โดยมีครุอัจารย์เป็นผู้รับฟัง การเชิญวิทยากรที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิได้รับการยอมรับและให้ความสนใจจากครุอัจารย์มาก ซึ่งอาจจะจัดเป็นกลุ่มใหญ่หรือเล็กๆ ได้ เป็นกิจกรรมที่สามารถจัดได้โดยสะดวกและเป็นส่วนตัวใช้ช่วยน้อย

1.2 การบรรยายโดยวิทยากรหลายคน วิทยากรจะมาเป็นทีม แต่ละคนจะมีความเชี่ยวชาญในเรื่องของตน การบรรยายโดยวิทยากรหลายคนช่วยให้บรรยายภาคผันแปร และสามารถช่วยกันพูดช่วยกันเสริม ลักษณะนี้คือสัมมนา หรือจัดแบบบิมโป๊ร์ชุม (Symposium) มีการอภิปรายประกอบด้วย

1.3 การบรรยายโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ เป็นการบรรยายโดยใช้สื่อการสอน เช่น แผนที่ สไลด์ แผ่นภูมิ ประกอบการบรรยาย สื่อการสอนเป็นสิ่งเร้าที่น่าสนใจ และทำให้ผู้รับการนิเทศมีความเข้าใจในเรื่องที่บรรยายได้มากขึ้น

2. การเชิญสถานประกอบการ โรงงานอุตสาหกรรม และบริษัทห้างร้านมาสาธิต อุปกรณ์เครื่องมือห่างๆ ในการเรียนการสอนนั้นจะช่วยให้เด็กๆ ได้รับความรู้ทางวิชาชีพ การอาชีวศึกษา ต้องการเครื่องมือและอุปกรณ์ในการฝึกมาก การสาธิตซึ่งเป็นเทคนิคที่ให้ความรู้ที่มุ่งให้ผู้นิเทศได้เห็นการดำเนินการกระบวนการทำงานของอุปกรณ์เครื่องมือที่คล้ายกับสถานการณ์จริง แต่ควรจะเป็นกลุ่มขนาดเล็ก และใช้วิธีการอันควบคู่กันไป

3. การไปศึกษาดูงานความหน่วงงาน เช่น สถานศึกษา สถานประกอบการ และโรงงานอุตสาหกรรม การออกภาคสนาม (Field Trip) นี้ เป็นเทคนิคที่ต้องเดินทางออกจากสถานศึกษาไปยังแหล่งอื่น เพื่อศึกษาดูงานในด้านที่สัมพันธ์กับงานของครุอัจารย์ เช่น การ

เมื่อมชมสถานศึกษาอื่น การเยี่ยมชมสถานประกอบการและโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งหน่วยงานอื่นจะพำนัชสถานที่สามารถ อุปกรณ์ เครื่องมือ ชี้แจง บรรยาย หรือจัดด้ายฝันไป สไลด์ประกอบการบรรยายแล้วแต่หน่วยงานนั้นจะนำเสนอให้ช้ม การไปทัศนศึกษาดูงานเป็นที่นิยมของครุਆชาร์ย์ เพราะเป็นประสบการณ์ตรง และได้พัฒนาจากการเดินทาง

4. สถานศึกษาจัดแหล่งและบริการทางวิชาการ เช่น จัดห้องสมุดอาชีพ นิทรรศการ คลาดนัดแรงงาน เป็นต้น เป็นเทคนิคิวธีที่เป็นการส่งเสริมทางด้านวิชาการให้กับครุਆชาร์ย์

5. การสอนทางวิชาการ เป็นการจัดประชุมสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ โดยการจัดกิจกรรมที่มีหัวข้อ อาจจะจัดเป็นครั้งคราวตามแต่ความต้องการของสถานศึกษา การสอนทางวิชาการนี้สามารถเชิญวิทยากร ห้องจากภายนอกหรือวิทยากรภายในสถานศึกษา

6. การ角色扮演 เป็นการแสดงที่อาจจะจำลองสถานการณ์จริง หรือที่เรียกว่าบทบาทสมมุติ (Role Playing) โดยการกำหนดสถานการณ์ แล้วให้ผู้ทำกิจกรรมตอบสนอง หรือลองปฏิบัติไปตามที่ควรจะเป็นในการนำมาใช้ในการนิเทศ จะเป็นการนำเอาปัญหาที่เกิดขึ้นกับครุนาเป็นตัวกำหนด ให้ผู้ทำกิจกรรมสมมุติตัวเองว่า ถ้าอยู่ในสถานการณ์นั้นเขาจะทำอย่างไร ซึ่งจะเป็นลักษณะสำคัญของการสอนในแต่ละเรื่อง เช่น วิธีนำไปเข้าสู่บทเรียน การตั้งค่า datum การสร้างกราฟให้ ผู้เรียน เป็นต้น

7. การประชุม การประชุมสัมมนาที่ใช้ในการนิเทศมีหลายลักษณะ เช่น การประชุมชี้แจงจากผู้อำนวยการสถานศึกษา การประชุมกลุ่มป้องกันการประชุมเดพะกิจ การประชุมระดมสมอง ตลอดจนการประชุมสัมมนา

8. การสังเกตการสอนในห้องเรียน เป็นเทคนิคิวธีที่ทำ การสังเกตการสอนในสถานการณ์จริงของครุਆชาร์ย์ เพื่อวิเคราะห์สภาพการปฏิบัติงานของครุਆชาร์ย์เหล่านั้น การสังเกตภายในห้องเรียนจะช่วยให้ทราบจุดดีหรือจุดอ่อนของ การสอน เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการนิเทศให้ การสังเกต การสอนต้องได้รับความอนุญาต และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ ในการแก้ไขปัญหา การสอน

การจะเลือกเทคโนโลยีใด ผู้นิเทศสามารถพิจารณาได้ โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. อุดมุ่งหมายของการนิเทศ โดยพิจารณาว่ามีอุดมุ่งหมายในการนิเทศอย่างไร เพื่อจะส่งผลกระทบต่ออุดมุ่งหมายเด็กต่างกันไป เช่น ต้องการให้ผู้นิเทศมีความรู้ที่ เลือกเทคโนโลยีในการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ หรือจัดแหล่งวิชาการที่ครูอาจารย์สามารถศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองได้

2. เวลาที่ใช้ในการนิเทศ ผู้นิเทศควรพิจารณาเวลาในการจัดกิจกรรมว่า ต้องการ เวลามากน้อยเพียงใด หากมีเวลาจำกัดก็ไม่สามารถจัดหัตถศึกษา หรือออกแบบนำเสนอไปนอก เนื้อสถานศึกษา

3. งบประมาณที่ใช้ในการนิเทศ เทคนิคใดที่ไปศึกษาอยู่สถานที่ อาจต้องการลง ค่าใช้จ่ายมากกว่า การเชิญวิทยากรหรือการประชุมบริการฯ หรือ

4. ขนาดของกลุ่มผู้รับการนิเทศ แบ่งตามขนาดของกลุ่มก็จะได้ 3 ลักษณะ คือ

4.1 การนิเทศเป็นบุคคลเดียว ซึ่งเป็นการนิเทศดัวต่อตัว โดยทั่วไปเทคโนโลยีที่ใช้ จะเป็นการสังเกตการสอนและปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหาการสอน แม้จะเสียเวลามากแต่ก็ ได้ผลค่อนข้างสูง

4.2 การนิเทศเป็นกลุ่มเล็ก กลุ่มผู้รับการนิเทศขนาดเล็ก จะไม่เกิน 10 คน เช่น กลุ่มครูอาจารย์ที่สอนในสาขาวิชาเดียวกัน และรับการนิเทศในด้านปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสอน โดยสามารถใช้การอภิปราย ระดมสมอง บทบาทสมมุติ หรือการปรึกษาหารือกันได้ เป็นกลุ่มที่ พอดีเหมาะสมในด้านเวลาและค่าใช้จ่าย

5. การนิเทศเป็นกลุ่มใหญ่ หมายถึง การนิเทศที่ผู้เข้ารับการนิเทศมีมากกว่า 10 คน ซึ่งไป ผู้ให้การนิเทศอาจมีจำนวนมากกว่า 1 คน ซึ่งไป อุดมุ่งหมายของการนิเทศมักจะเป็น กิจกรรมที่เป็นการให้ความรู้เพื่อให้เกิดหัตถะในการทำงาน การนิเทศสามารถใช้เทคโนโลยีในการ บรรยาย โดยใช้สื่อการสอนต่าง ๆ เช่น การฉายสไลด์ แฟ้มใส่ วิดีโอบนโนํต ตลอดจนการ สาธิต รวมถึงการถูงานและหัตถศึกษาได้

กิจกรรมท้ายบท

1. จงอธิบายความหมาย และกล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศภายใน
สถานศึกษามาเพ้อเจ้าใจ
  2. ถ้าท่านเป็นผู้บังคับการสถานศึกษา จะมีวิธีดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา^{อย่างไร} จงอธิบายให้เข้าใจ
-